

Remissvar

En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)

S2023/00244

Institutet för mänskliga rättigheter (institutet) yttrar sig över betänkandet **En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn** (SOU 2022:70), inom ramen för institutets uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige, med utgångspunkt i grundlagarna, den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU:s rättighetsstadga), och andra för Sverige folkrättsligt bindande förpliktelser inom området mänskliga rättigheter.

Sammanfattning

Institutet **tillstyrker** utredningens förslag om att anta en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.

Institutet **välkomnar** att begreppet våld används med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionens) bestämmelser.

Institutet **betonar vikten** av att barns röster hörs i genomförandet och utförandet av strategin, att genomförandet av strategin tillförs tillräckliga resurser samt att den innehåller en struktur för uppföljning, uppdatering och återkommande redovisning.

Institutet **föreslår** att det inom ramen för strategins prioriterade insatsområden tas initiativ som tydligt omfattar förebyggande insatser mot våld som kan kopplas till gängkriminalitet liksom riktade insatser till särskilt sårbara eller särskilt utsatta grupper.

Institutet **tillstyrker** förslaget att undersöka möjligheterna för ett särskilt ombud för att tillvarata barns rättigheter i samhällsvården.

Övergripande synpunkter

Institutet **tillstyrker** utredningens förslag om en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive de föreslagna författningsändringarna, strategins övergripande samt långsiktiga mål och strukturen för strategins genomförande.

Institutet noterar att även FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) i mars 2023 välkomnat förslaget i samband med kommitténs senaste granskning av Sveriges åtagande enligt barnkonventionen.¹

Institutet **välkomnar** först av allt att utredningen i sina förslag använder en bred definition av begreppet våld med utgångspunkt i barnkonventionens artikel 19.1 där det anges att våld omfattar ”alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försummelse, misshandel eller utnyttjande, däribland sexuella övergrepp”, och vill betona att denna definition bör vara en utgångspunkt för genomförandet av strategin.²

Institutet ser också mycket **positivt** på att utredningen arbetat för att göra barns röster hörda i framtagandet av förslaget, och vill påminna om vikten av att barns röster och åsikter även kommer fram i genomförandet och uppföljningen av strategin, på alla nivåer.

Institutet vill **understryka** vikten av att tillräckliga resurser tillförs för genomförandet av strategin. Institutet vill här påminna om tidigare uttalanden från FN:s barnrättskommitté om vikten av att tillföra tillräckliga budgetmedel för att genomföra lagstiftning och alla andra åtgärder som har vidtagits för att få stopp på våld mot barn. En nationell strategi måste antas på högsta politiska nivå, kopplas till den nationella utvecklingsplaneringen och inlemmas i det nationella budgetarbetet. I annat fall kan strategin marginaliseras och hamna utanför de viktiga beslutsprocesserna.³ FN:s barnrättskommitté

---

¹ FN:s barnrättskommitté, Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, UN Doc. No. CRC/C/SWE/CO/6-7, den 7 mars 2023, p. 24-26.

² Vad som inbegrips i definitionen har utvecklats av Barnrättskommittén och redogörs för i avsnitt 3 i betänkandet.

³ Se FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 13 (2011) om barnets rätt till frihet från alla former av våld, UN Doc. No CRC/C/GC/13, p. 41 (e) samt FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 5 (2003) om allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter, CRC/C/GC/5, p. 31.

rekommenderade också regeringen vid den senaste granskningen av Sverige att säkerställa att de mekanismer som ska stödja barn som utsatts för våld, inklusive socialtjänsten, har tillräckliga resurser.⁴

Institutet ser vidare **positivt** på att utredningens förslag innehåller en struktur för fortlöpande uppföljning, regelbunden uppdatering och återkommande redovisning från regeringen till riksdagen. Detta är funktioner som FN:s barnrättskommitté lyfter fram som betydelsefulla i utvecklandet av en nationell strategi som är förankrad i konventionen.⁵ Kommittén har tydligt uttryckt sitt stöd för system för ansvarsskyldighet, bland annat genom datainsamling och dataanalys, framtagande av indikatorer, granskning och utvärdering samt stöd för oberoende människorättsorganisationer.⁶ I sina senaste rekommendationer till Sverige betonade kommittén vikten av att säkerställa systematisk insamling och analys av data om könsrelaterat våld och sexuellt våld som ett underlag för genomförandet av den föreslagna strategin om våld mot barn.⁷

Prioriterade insatsområden och åtgärder (avsnitt 15.1-5)

I remissmissivet har Socialdepartementet särskilt efterfrågat synpunkter på vissa frågor, bland annat de prioriterade insatsområdena. Som nämns ovan tillstyrker institutet den föreslagna strukturen, men vill göra följande kommentarer.

Enligt institutets mening finns det skäl att **tydligare uppmärksamma** det våld som kan kopplas till gängkriminaliteten i strategin, inte minst i det förebyggande arbetet (15.1). Alltför ofta faller barn offer för grova våldshandlingar som kan kopplas till gängkriminalitet och organiserad brottslighet, och barn och unga är också ofta förövare. Gängkriminaliteten har också en inverkan på fler barn i samhället än de som kan betecknas som våldsutsatta. Frukthan för att man själv, eller ens närstående eller kompisar, kan komma att utsättas för våld, eller dras in i kriminalitet, kan ha en begränsande verkan på barns möjligheter att fritt åtnjuta sina rättigheter till exempel utbildning och fritidsaktiviteter. Redan i dag är det vanligt att oro för brott medför att barn medvetet undviker personer eller platser, inte går ut på kvällstid eller håller sig borta från skolan.⁸

---

⁴ FN:s barnrättskommittés sammanfattande slutsatser och rekommendationer (2023), p. 24 (b).

⁵ FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 5, p. 33.

⁶ FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 13, p. 72 (j).

⁷ FN:s barnrättskommittés sammanfattande slutsatser och rekommendationer (2023), p. 26 (h).

⁸ Se Brottsförebyggande rådet (Brå), Skolundersökningen om brott 2021, s 57 f.

Institutets anser att det är av särskild betydelse att identifiera och genomföra åtgärder som på ett effektivt sätt kan förebygga rekrytering av barn in i kriminalitet. Institutet ser här en tydlig koppling till FN:s barnrättskommittés rekommendation till Sverige om att utarbeta en strategi för att förebygga ungdomsbrottslighet. Enligt kommittén ska denna ha sin grund i forskning och analys av de bakomliggande orsakerna till barns inblandning i brottslighet, särskilt organiserad brottslighet, och omfatta tidiga insatser till barn i riskzonen eller i utsatta situationer, liksom stöd till deras familjer.⁹

Institutet vill understryka vikten av att det inom ramen för strategins prioriterade insatsområden tas initiativ till riktade insatser till särskilt sårbara eller särskilt utsatta grupper. Det gäller till exempel de grupper som särskilt pekades ut av FN:s barnrättskommitté, det vill säga flickor, barn med funktionsnedsättning, barn i socioekonomiskt missgynnade situationer, barn som är migranter och barn som tillhör minoriteter.¹⁰

Institutet **välkomnar** att utredningen särskilt uppmärksammat behovet av att förebygga våld mot barn i samhällets vård. En del i strategin bör vara att vidta åtgärder för att avhjälpa bristen på nationell statistik om brottsutsatthet i tvångsvården.¹¹

Institutet **tillstyrker** förslaget om att undersöka möjligheterna för ett särskilt ombud för att tillvarata barns rättigheter i samhällsvården. Enligt institutets mening bör en sådan undersökning inte utgå från att ombudet nödvändigtvis skulle vara placerad hos Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Detta remissvar har beslutats av ställföreträdande direktören Charlotte Palmstierna och föredragits av utredaren/juristen Lars Olsson.

Charlotte Palmstierna

---

⁹ FN:s barnrättskommittés sammanfattande slutsatser och rekommendationer (2023), p.45 (c).

¹⁰ FN:s barnrättskommittés sammanfattande slutsatser och rekommendationer (2023), p.26 (a).

¹¹ Se Civil Rights Defenders, Frihetsberövade brottsoffers rättigheter: En kartläggning av brottsofferdirektivens implementering i den svenska tvångsvården (2022), s. 74.